

Istungidokument

B9-0062/2024

15.1.2024

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

nõukogu ja komisjoni avalduste alusel

vastavalt kodukorra artikli 132 lõikele 2

peamiste korruptsioonivastaste struktuuride kavandatava likvideerimise kohta
Slovakkias ja selle mõju kohta õigusriigile
(2023/3021(RSP))

Vladimír Bilčík, Jeroen Lenaers, Tomas Tobé, Tomáš Zdechovský, Juan Ignacio Zoido Álvarez, Paulo Rangel, Javier Zarzalejos, Antonio López-Istúriz White, Pilar del Castillo Vera, Isabel Benjumea Benjumea, Dolors Montserrat, Rosa Estaràs Ferragut, Gabriel Mato, Isabel Wiseler-Lima, Frances Fitzgerald, Andrzej Halicki, Michaela Šojdrová, José Manuel Fernandes, Sandra Kalniete, Carlos Coelho, David Casa, Franc Bogovič, Karolin Braunsberger-Reinhold, Radan Kanev, Rasa Juknevičienė, Pablo Arias Echeverría, Ana Collado Jiménez, Peter Pollák, Monika Hohlmeier, Siegfried Mureşan, Leopoldo López Gil

fraktsiooni PPE nimel

Domènec Ruiz Devesa, Matjaž Nemeč, Juan Fernando López Aguilar, Evin Incir, Cyrus Engerer, Javier Moreno Sánchez

fraktsiooni S&D nimel

Sophia in 't Veld, Moritz Körner

fraktsiooni Renew nimel

Sergey Lagodinsky

fraktsiooni Verts/ALE nimel

Konstantinos Arvanitis

fraktsiooni The Left nimel

Euroopa Parlamendi resolutsioon peamiste korrupsioonivastaste struktuuride kavandatava likvideerimise kohta Slovakkias ja selle mõju kohta õigusriigile (2023/3021(RSP))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu artikleid 2, 4, 6, 7 ja 10,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklit 325,
 - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikleid 11, 12, 41 ja 47,
 - võttes arvesse oma 28. märtsi 2019. aasta resolutsiooni õigusriigi olukorra ja korrupsioonivastase võitluse kohta ELis, eelkõige Maltal ja Slovakkias¹,
 - võttes arvesse oma 19. aprilli 2018. aasta resolutsiooni uurivate ajakirjanike kaitse kohta Euroopas: Slovakkia ajakirjaniku Ján Kuciaki ja Martina Kušnírová juhtum²,
 - võttes arvesse komisjoni 5. juuli 2023. aasta teatist „2023. aasta aruanne õigusriigi kohta – õigusriigi olukord Euroopa Liidus“ (COM(2023)0800),
 - võttes arvesse kodukorra artikli 132 lõiget 2,
- A. arvestades, et Slovakkia on viimastel aastatel suurendanud pingutusi, et võidelda suurkorruptsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastu, kusjuures mitmele endisele tippametnikule on esitatud süüdistus altkäemaksu võtmise eest ja selles valdkonnas on tehtud ka lõplikke kohtuotsuseid; arvestades, et Slovakkia eriprokuratuur, mis alustas tegevust 1. septembril 2004, on koos Slovakkia politseiga aidanud lahendada korrupsiooni ja raskete kuritegudega seotud juhtumeid, sealhulgas ELi rahaliste vahendite väärkasutamise seotud juhtumeid;
- B. arvestades, et uuritavate juhtumite väike arv ning korrupsiooni ja organiseeritud kuritegevuse vastase võitluse tõhusa mehhanismi puudumine Slovakkias olid peamised põhjused, miks Slovakkia eriprokuratuur loodi; arvestades, et mitmes teises liikmesriigis on sarnaseid eriasutusi ning hiljuti loodi ELi tasandil spetsiaalne Euroopa Prokuratuur, mille ka Slovakkia nõukogus heaks kiitis;
- C. arvestades, et uus valitsus otsustas eriprokuratuuri laiali saata ja vähendada kriminaalkaristusi raskete kuritegude, sealhulgas korrupsiooni ja keskkonnakuritegude eest, kasutades oma ametiaja alguses kriminaalseadustiku muutmiseks kiirmenetlust;
- D. arvestades, et kiirmenetluse tõttu on välistatud võimalus sisukaks avalikuks aruteluks või nõuetekohaseks demokraatlikuks protsessiks; arvestades, et kõnealuse vastuolulise ettepaneku vastu on korduvalt meelt avaldanud enam kui 20 000 kodanikku; arvestades,

¹ ELT C 108, 26.3.2021, lk 107.

² ELT C 390, 18.11.2019, lk 111.

et rohkem kui 100 000 kodanikku on allkirjastanud kaks petitsiooni, milles ollakse valitsuse ettepanekute ja seadusandliku kiirmenetluse vastu; arvestades, et Slovakkia president on väljendanud ettepaneku ja seadusandliku kiirmenetluse pärast sügavat muret ning teatanud, et ta paneb õigusaktile veto; arvestades, et 2023. aasta õigusriigi olukorda käsitlevas aruandes soovitas komisjon Slovakkial tagada tulemuslik avalik konsultatsioon ja sidusrühmade kaasamine õigusloomeprotsessi;

- E. arvestades, et kogu kiirendatud õigusloomeprotsessi jooksul on Slovakkia valitsus keeldunud võtmast arvesse kodanikuühiskonna ja komisjoni ekspertanalüüse ja arvamusi, sealhulgas nende väljendatud sügavat muret selle pärast, kuidas kavandatud muudatused korruptsioonivastast võitlust õhnestaksid;
- F. arvestades, et samal ajal on siseminister teinud olulisi muudatusi personalis ning teatanud märkimisväärtest struktuurilistest ja korralduslikest muudatustest Slovakkia politseis ja teistes sõltumatutes demokraatlikes institutsioonides, sealhulgas seoses uurijatega, kes tegelevad Slovakkia riiklikus kriminaalametis raskete kriminaal- ja suurkorruptsiooni juhtumitega, mis tekitab kahtlusi selliste muudatuste põhjuste osas; arvestades, et Slovakkia valitsus on asendanud Slovaki Vabariigi kohtunike nõukogu liikmeid enne nende ametiaja lõppu ja ilma nõuetekohase põhjendusega;
- G. arvestades, et Slovakkia valitsus on esitanud parlamendile õigusakti ettepaneku, et kehtestada meelevaldne ja subjektiivne hindamisprotsess, millega kaotatakse politseiametnike rikkumisest teatajate kaitse, kahjustatakse sõnavabadust ja piiratakse kõigi inimeste õigusi Slovakkias, mis on vastuolus ELi rikkumisest teatajaid käsitleva direktiivi põhimõtetega³;
- H. arvestades, et Euroopa Prokuratuur märkis 18. detsembril 2023, et mõned Slovakkia valitsuse esitatud seadusandlikud muudatused peamiste õigus- ja prokuratuuriraamistike kohta võivad ohustada Euroopa Liidu finantshuvide tulemuslikku kaitset ja korruptsioonivastast raamistikku; samuti ei oleks nende jõustumise korral enam tagatud, et Slovakkias määratakse ELi eelarvet kahjustavate õigusrikkumiste eest mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid kriminaalkaristusi; arvestades, et eriprokuratuuri laialisaatmine võib kahjustada koostööd ja koordineerimist Euroopa Prokuratuuri, Euroopa Liidu Kriminaalõigusosalase Koostöö Ameti ja Euroopa Pettustevastase Ametiga;
- I. arvestades, et Slovakkia peaministri keelekasutus on sageli vastuolusid süvendav, et Slovakkia ühiskonda polariseerida; arvestades, et lugupidav arvamuste vahetus poliitiliste liidrite ja kõigi kodanike, sealhulgas üliõpilaste vahel on demokraatia hea toimimise jaoks hädavajalik;
- J. arvestades, et Slovakkia poliitikute avalikud rünnakud ajakirjanike, kodanikuühiskonna ja haavatavate rühmade vastu on juba varem loonud keskkonna, kus vaenukõnega lepitakse, ning milles on toime pandud raskeid vägivallakuritegusid, sealhulgas Ján Kuciaki ja Martina Kušnírová mõrvad; arvestades, et Ján Kuciak oli spetsialiseerunud ulatuslikust maksudest kõrvalehoidmisest, maksupettustest, korruptsioonist ja rahapesust teatamisele ning viis läbi uurimisi mitme ärimehe suhtes, kellel on sidemed

³ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1937 liidu õiguse rikkumisest teavitavate isikute kaitse kohta (ELT L 305, 26.11.2019, lk 17).

tipp-poliitikutega; arvestades, et Ján Kuciaki ja Martina Kušnírová mõrv on üks keerukamaid juhtumeid, mida eriprokuratuur uurib ja mille uurimist juhib; arvestades, et eriprokuratuuri tegevuse lõpetamise korral on oht, et toimik antakse üle uuele prokurörile;

1. väljendab sügavat muret Slovakkia valitsuse põhjendamatult kiirendatud õigusloomeprotsessi pärast, eelkõige seoses kriminaalseadustiku kavandatud muudatustega ja eriprokuratuuri laialisaatmisega, mis ohustab kohtumenetluste usaldusväärsust, õhustab Euroopa Liidu võitlust pettuste vastu ning ohustab ELi finantshuvide ja Slovakkia looduskeskkonna kaitset; kutsub Slovakkia valitsust üles neid muudatusi uuesti läbi vaatama, võttes arvesse nende võimalikke tagajärgi õigusriigile, ELi finantshuvidele ja ELi korrupsioonivastasele raamistikule; kutsub Slovakkia valitsust üles järgima rikkumisest teatajaid käsitleva ELi direktiivi siduvaid põhimõtteid ja vaatama uuesti läbi kavandatud muudatused, mis käsitlevad rikkumisest teatajate kaitset Slovakkias; väljendab erilist muret selle pärast, et rikkumisest teatajatel võetakse kaitse ära tagasiulatuvalt, mille tagajärjeks on õiguskindluse puudumine; märgib, et Slovakkias tegutsev rikkumisest teatajate kaitse amet on need probleemid komisjonile teatavaks teinud;
2. tuletab meelde, et igasugune kriminaalõigusega seotud reform peab sisaldama piisavaid ja asjakohaseid kaitsemeetmeid, et tagada uute ja käimasolevate kriminaalajade uurimise jätkumine ja tulemuslikkus, eelkõige seoses suurkorruptsiooniga, ning tagada kohtusüsteemi ja prokuratuuri sõltumatus kooskõlas komisjoni poolt järjestikustes õigusriigi olukorda käsitlevates aruannetes antud soovitusetega; väljendab muret selle pärast, et eriprokuröri kohtuasjade üleandmine võib põhjustada märkimisväärsed viivitusi ja et mõnede juhtumite käsitlemine võib aegumise tõttu lõppeda; nõuab tungivalt, et valitsus tegeleks Slovakkia kriminaalmenetlusõiguse paragrahvi 363 reformimisega, mida on pikka aega nõutud, ning looks võimaluse vaidlustada peaprokuröri otsus mitte esitada süüdistust ning võtaks muid meetmeid või kaitsemeetmeid, et vältida selle sätte väärkasutamist;
3. rõhutab vajadust põhjaliku avaliku protsessi järele, milles võetaks arvesse ekspertide ja asjaomaste institutsioonide, näiteks Veneetsia komisjoni arvamusi, ning mis hõlmaks piisavaid sidusrühmadega toimuvaid ja avalikke konsultatsioone riiklikul ja ELi tasandil seoses kehtiva kriminaalseadustiku ja selliste struktuuride muutmisega, mille ülesanne on uurida raskeid kuritegusid, sealhulgas korrupsioonijuhtumeid Slovakkias, ja nende eest süüdistusi esitada;
4. nõuab korrupsioonijuhtumite uurimise jaoks piisavat personali ja rahalisi vahendeid ning paremat koordineerimist korrupsioonijuhtumite uurijate ja prokuröride vahel kooskõlas Euroopa Prokuratuuri soovitusetega, et korrupsiooniga seotud kuritegude uurimine oleks tulemuslikum;
5. kutsub komisjoni üles neid arenguid tähelepanelikult jälgima ja nende kohta teavet andma ning võtma vajalikke meetmeid, et kaitsta õigusriiki ja kohtusüsteemi sõltumatust, eelkõige seoses suurkorruptsiooniga, ning kaitsma ELi finantshuve;

6. tunnistab ja toetab kodanike ja valitsusväliste organisatsioonide olulist rolli ja osalemist demokraatia ja õigusriigi kaitsmisel ja edendamisel; nõuab sidusrühmade kaasamist õigusloomeprotsessi, eelkõige seoses kiirmenetluste kasutamisega;
7. mälestab Ján Kuciaki kuus aastat pärast tema tapmist ja tunnustab tema olulist tööd uuriva ajakirjanikuna; kutsub Slovakkia ametivõime üles tagama õigusemõistmise;
8. nõuab tungivalt, et kõik poliitilised liidrid suhtleksid kodanikega konstruktiivselt ja lugupidavalt, järgides demokraatliku arutelu põhimõtteid ning austades avaliku sektori institutsioone, õigusriiki ja akadeemilist vabadust; kutsub seetõttu valitsusametnikke üles hoiduma sõnalistest rünnakutest üksikisikute, ajakirjanike ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu; rõhutab riigi- ja valitsusametnike kohustust teenida kõiki kodanikke, eriti riigis, kus on esinenud vaenukuritegusid ja kus on mõrvatud ajakirjanik;
9. mõistab hukka peaministri sobimatud ja lugupidamatud kommentaarid, sealhulgas üliõpilase kohta, kes on osalenud Slovakkia õigusriigi olukorda käsitleva akadeemilistes ringkondades toimuva arutelu edendamise algatuses; kutsub valitsusametnikke üles hoiduma kohtuotsuste õiguspärasuse kahtluse alla seadmisest; on sügavalt mures selle pärast, et teatatud on plaanidest võtta vastu õigusaktid, mis õõnestaksid kodanikuühiskonna tegutsemisruumi, sealhulgas piirates valitsusväliste organisatsioonide tööd ja häbimärgistades organisatsioone, kes saavad välisrahastust;
10. hoiatab igasuguse poliitilise sekkumise eest toimetuse sõltumatusesse ja ausasse ajakirjandusse; võtab murega teadmiseks Slovakkia Raadio ja Televisiooni kui riigi peamise avalik-õigusliku ringhäälinguorganisatsiooni kavandatava ümberkorraldamise; toonitab, kui oluline on säilitada vaba ja sõltumatu meedia kui demokraatliku ühiskonna nurgakivi;
11. peab kahetsusväärseks peaministri ja mitme valitsusametniku otsust peatada suhtlemine peamiste meediaväljaannetega, tunnistades, et see takistab oluliselt üldsuse õigust saada valitsuselt asjakohast teavet; rõhutab, et sellised meetmed piiravad meediavabadust ja läbipaistvust ning aitavad kaasa manipuleeriva desinformatsiooni levikule avalikus ruumis;
12. kutsub Slovakkia valitsust üles järgima ELi institutsioonidega lojaalse koostöö põhimõtet;
13. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, Euroopa Liidu Põhiõiguste Ametile ja Euroopa Prokuratuurile.